

Brev til redaktøren

Alle innlegg som sendes redaksjonen må være undertegnet med fullt navn og adresse. I visse tilfelle godtas at brev trykkes i avisen med merke eller pseudonym, men fullt navn skal likevel oppgis. Skriv kort! Redaksjonen forbeholder seg retten til å korte ned lange innlegg.

Eidsvollssøylen til Lom

Om Eidsvollssøylens ferd til Lom anno 1992 skriver Affenpostens Lillehammermedarbeider i morgennummeret 8, januar i år nok så «sursøtt» på enkelte områder.

Etter maidagene i 1945 har samtlige storting, i all sin prektighet, avslått å reise dette monumentet, også kalt for «Eidsvollsmunumentet», etter en mulig fullførelse etter 1945. Fra 1926 til 1945, i maidagene da, hadde professor Rasmussen arbeidet på gigantverket.

Stortingets representanter avviste, ved et endelig vedtak 13.5. 1971, *noen form for anvendelse* av monumentet. Det til den 8. mai 1945 utførte storarbeid, skulle for all fremtid vrakes, da utøveren, professor Rasmussen, «under okkupasjonen ikke hadde vist en uklanderlig nasjonal holdning» ifølge Gyldendals fem-binds leksikon, tredje utgave 1972.

Dette verket, som det etter sigende ikke var arbeidet særlig mye på under okkupasjonen, hadde derfor i det vesentlige fått sin tilblivelse fra 1926 til 1940. I disse 14 årene, kanskje også 15 eller 16 (!), hadde Wilhelm Rasmussen altså vært nasjonalsinnet, og «god nordmann». Det «forbryterske sinnelag» billedhuggeren skal ha vist under en del av krigen ved å gi sin sympati til Tyskland, *den måtte ikke engang «hefte» ved forlengst utført arbeid — i fredstid!*

Å, du store enfold, fristes man til å si.

Man kan spørre etter logikken i den samlede vurdering av professor Rasmussens politiske synspunkter i en okkupasjonstid. Han er ikke tiltalt for annet enn et simpelt medlemskap i Nasjonal Samling, han var *ikke* noen angiver, eller noen Rinnan, heller mer som en annen kunstnergigant, som Knut Hamsun. Kanskje var professor Rasmussen «smittet og påvirket» av den helt store billedhug-

geren Gustav Vigeland, som jo er Frognerparkens verdensberømte skulpturskaper, han døde 12. mars 1943. Det sies fra kretser som har oversikt over Nasjonal Samlings medlemskapsfortegnelse, — at hadde Vigeland levet lenger enn til våren 1945, hadde han måttet dele skjebne med bl.a. Knut Hamsun. Mer om *den* saken er det vel ikke nødvendig å si....

(I en parentes kan det vel nevnes, at svært mange har etter krigen ment at skulpturene — menneskene — i Frognerparken (Vigelandsparken) er «svært så germanske», og ser påfallende ut som tyske soldaters hoder for mennenes vedkommende. Skjønt det hele var jo på plass før noen invasjon var et faktum. Man vet jo at flesteparten av norske kunstnere gjennom minst 125 år søkte til Tyskland for å lære, og å hente inspirasjon på mange områder. Man følte seg tiltrukket av egen rase, den germanske, *uten* at man nødvendigvis satte den helt store pris på «visitten», som mange historikere vil se på som «et krigshistorisk intermesso» i et stort oppgjør mellom krigførende stormakter.)

Med noen linjer siteres det fra nevnte Gyldendals leksikon, hva det sies om enkelte større kunstnere her i landet, som «skeiet ut under okkupasjonen», at «de så til Tyskland...». Ja, de gjorde det, enkelte av dem, og betalte en pris for dette. Andre her på «bjerget» så til et par andre imperier, som i hundrevis av år hadde okkupert, ranet og forfulgt mennesker, og ble likevel sett på som det edleste av det edle. Disse edelsteiner har mistet sin karat. Det engelske imperium gikk først i oppløsning, så det franske og til sist det sovjetiske, i verdenshistoriens største konkurs. Noen dividende utdeles ikke.

Kanskje så denne forsmådde Wilhelm Rasmussen, den for-

dømte Knut Hamsun og med dem mange andre, vesentlig lenger inn i fremtiden enn som så? Hvem er i dag på maktens tinde her i Europa, og faktisk styrer denne vår verdensdel? Hvem er det *som nå vil ha dette førerskap*? Er det ikke akkurat de fleste av dem som «la seg» på fordømmelseslinjen, og ligger der ennå, med sin «politiske arv» fra etterkrigstidens forfarte masser i politisk tenkning. Men, den dengang tapende part synes å ta makten!

Jø, verden er i enkelte henseender i forandring, mens den trekker med helt umulige fordommer i en sak som denne Eidsvollssøyle saken. Og så må man spørre: Hva med de arbeider av professor Wilhelm Rasmussen, som står i foajeen i Norges stortue; *Nationaltheatret*? Disse har alles Wenche Foss karakterisert som «Guds vidunderlige og nydelige»; utført av Wilhelm Rasmussen. Bedre kan det ikke sies. Her finner man Bjørn Bjørnson og mange andre. Og hva med Johanne Dybwad i Den nasjonale Scenes lokaler i Bergen? «Hun» ble hentet fra erstatningsdirektoratets beslag, i løyndom... Disse burde jo fjernes! Hva med f.eks. statuen i Fredrikstad av en dansk-norsk konge, ennsi den mektige Olav Trygvessons-søylen i Trondheim av 1931, midt på torget der som de aller fleste vil vite. Ja, mange, mange flere.

Der oppe i Loms-bygda får *Knut Hamsun* celebret selskap nå. Der samles de virkelige store «fra den gale siden», bokstavelig som figurlik. Her oppe, nær Dovre, er kanskje til sjunde og sist bare Hamsun og Rasmussen som evner å forbli «Enige og troe til Dovre falder».

Småligheten, og transsynet, er jo iferd med å ta livet av Gamle Mor Norge nå tildags.

Tillykke, Lom!

Ragnar S. Grude